IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 28 ta' Settembru 2021

Appell numru 12/2021

Il-Pulizija
vs.
OMISSIS

Il-Qorti rat is-segwenti

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar l-20 ta' Jannar 2021 fil-konfront ta' OMISSIS (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru OMISSIS1) li ġie mixli talli:

i. Fid-9 ta' Lulju 2017 għall-ħabta ta' 12.30 hours fl-inħawi tal-Gżejjer ta' San Pawl soqt jew ħallejt jew ippermettejt li jinstaq bastiment- dgħajsa żgħira bl-isem ta' reġistrazzjoni La Risaca-Valletta, li jaħdem bil-mutur, b'veloċita' ta' iktar minn għaxar milli nawtiċi ġo post il-ġewwa minn 200 metru 'l bogħod minn xi parti oħra tax-xtajta u dan bi ksur ta' Regolament 25(c) tat-Tielet Skeda, LS. 499.52.

ii. U aktar talli fl-istess data, ħin, lok u ċirkostanzi soqt, ħallejt jew ippermettejt li jinstaq bastiment żgħir- dgħajsa zgħira bl-isem La Risaca- Valletta, li jaħdem bil-mutur b'veloċita li fiċ-ċirkostanzi partikolari kien ta' perikolu għall-ħajja jew jista' jikkaġuna korriment jew iwassal għal xi kolliżjoni u dan bi ksur tar-Reg. 26 u Reg. 45 tat-Tielet Skeda, LS 499.52.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, sabet lill-imputat appellant ħati tal-imputazzjonijiet kollha miġjuba kontra tiegħu u kkundannatu għall-ħlas ta' multa ta' Ewro 600. Ordnat ukoll l-iskwalifika tal-liċenzja għal perjodu ta' tnax-il xahar mid-data tas-sentenza.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi l-appellant OMISSIS appella minn din is-sentenza, fejn talab lill-Qorti sabiex tħassar is-sentenza appellata u minflok taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi tillibera lill-imputat mill-akkużi kollha miġjuba kontra tiegħu u dan wara li stqarr is-segwenti : -
   i. Il-Prosekuzzjoni naqset milli tipprova li l-appellant kien għaddej b'aktar minn 10 mili nawtiċi ġo post 'il ġewwa minn 200 metru 'l bogħod minn xi parti oħra tax-xtajta u l-provi prodotti ma waslux sal-grad rikjest mil-liġi għal sejbien ta' ħtija. Il-Prosekuzzjoni produċiet biss xhieda li taw l-opinjoni tagħhom u ma tawx fatti, ħaġa li fil-kamp tal-liġi kriminali hija għal kollox inammissibbli. Fil-kamp penali l-uniċi xhieda li jistgħu jagħtu l-opinjoni tagħhom huma l-perita maħtura minn Qorti kompetenti ai termini tal-Artikolu 650 tal-Kodiċi Kriminali u l-opinjoni ta' xhieda ex parte hija inammissibbli. Huwa fatt indubitat li l-veloċita' kkalkolata fuq l-għajnejn hija biss opinjoni li tista' tvarja minn individwu għall-ieħor.

   ii. Fil-kamp penali l-oneru tal-prova jispetta lill-Prosekuzzjoni u l-iċken dubju għandu jmur favur l-imputat.

   iii. F'dan il-każ l-unika xhieda tal-Prosekuzzjoni kien l-affidavit ta' PC 1380, l-affidavit PC 572, l-affidavit PC 16 illi xehdu li l-appellant kien qiegħed isuq dgħajsa tiegħu b'veloċita qawwija madanakollu in kontro-eżami meta mistoqsija kif ġiet ikkalkolata l-veloċita' dwan xehedu li huma mgħandhom ebda makkinarju sabiex ikunu jafu b'kemm tkun qed tiġi misjuqa opra tal-baħar u lanqas biex d-distanza iżda biss jikkalkolaw fuq għajnejhom. Din il-prova toħloq inċertezza u dubju assolut iktar u iktar meta l-Qorti qalet li straħet fuq l-'opinjoni tiegħu' (ta' PC 1380).

   iv. Illi in oltre s-sentenza appellata hija miżgħuda b'indikazzjonijiet ċari li l-Qorti tal-Maġistrati sabet il-konvinċiment morali rikjest mil-liġi biex issib ħtija fl-opinjoni u l-esperjenza tal-uffiċjali tal-Pulizija u fuq assunzjonijiet bħalma huma għax 'ir-rima mid-dgħajsa kienet waħda mdaqsa u huma kellhom jżidu l-veloċita biex jilħquh u li allura dan neċessarjament ifisser li l-appellant kien għaddej b'aktar minn għaxar nawtiċi fis-siegħa.

v. Għandhom kemm għandhom esperjenza dawn l-uffiċjali li ta min jgħid ma nġabet ebda prova dwarha, jibqa' l-fatt li dawn ikkalkulaw li l-appellant kien għaddej b'veloċita iktar minn għaxar mili nawtiċi fuq għajnejhom biss.
vi. Huwa pertinenti wkoll il-fatt li l-appellant għandu fedina penali nadifa u qatt ma kellu inċident nawtiku qabel.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:-

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali, ċjoe **l-Law of Evidence**.

10. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża : -

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

11. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati

---

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

12. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

13. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

14. L-evidenza indiretta hi dik li prinċipalment tistrieħ fuq iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iċ-ċirkostanzi ma jitkelmux bħax-xhieda, u b'hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinċipju li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' ħtija, din trid tkun univoka, jiġifieri li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni u konklużjoni waħda u xejn ħliefha. Altrimenti, jekk iċ-ċirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konklużjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista' tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista' ssib ħtija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-imputat jew akkużat.

---

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

15. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **ma teħtieġx** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

16. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

17. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk :

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

18. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti : -

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

19. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2
[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

20. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

21. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.
>
> **L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tipponta biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-**

akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.[9]

Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.[10]

22. Illi f'dan il-każ, huwa importanti wkoll li din il-Qorti tirreferi għar-regola tal-**hearsay** u kif din tiġi applikata fil-kamp penali Malti. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw il-**hearsay evidence**, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

598. (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.

(2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bħal dawk.

(3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.

599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

23. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Janis Caruana** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-**hearsay evidence** kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod : -

21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:

'599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel

[9] Emfasi ta' din il-Qorti.
[10] Deċiża nhar il-5 ta' Lulju 2002 mill-Imħallfin Noel Arrigo, Joseph A. Filletti u Patrick Vella.

parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'

22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:
'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23.Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Ewropea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law rule against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

24. Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mario Azzopardi** ġie deċiż is-segwenti : -

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan il-kliem:
'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

25. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Angelus**

Vella, deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-**hearsay evidence** ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar-

> Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

26. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

27. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti : -

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

28. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

Ikkunsidrat

29. Illi nhar il-Ħadd 9 ta' Lulju tas-sena 2017, l-Uffiċjali tal-Infurzar ta' Transport Malta, PC 1380 Edward Xuereb, PC 16 Emanuel Zammit u PC 572 Antoine D'amato kienu qiegħdin jagħmlu ronda fuq il-baħar fl-inħawi ta' San Pawl il-Baħar u lemħu dgħajsa bil-mutur bl-isem ta' La Risaca Valletta, għaddejja b'veloċita qawwija. Huwa kkalkolaw li din l-opra tal-baħar kienet għaddejja b'veloċita' ta' aktar minn għaxar mili nawtiċi u li din kienet qiegħda tinstaq f'żona ta' anqas minn mitejn metru 'l bogħod mill-eqreb xtrajtha. L-Uffiċjali tal-Infurzar setgħu josservaw kif id-dgħajsa f'mument minnhom kienet saħansitra nqatgħet minn mal-baħar u kienet qiegħda tħalli rima warajha.

30. L-Uffiċjali tal-Infurzar għamlu sinjal lis-sewwieq ta' din id-dgħajsa sabiex inaqqas mill-veloċita li kien għaddej biha fejn meta avviċinaw lill-imsemmija dgħajsa, dan ġie mitkellem u rriżulta li kien ċertu OMISSIS. Huwa ġie nfurmat li kien qabeż il-limitu tal-veloċita li kienet permessa bil-liġi għas-sewqan ta' dik l-opra tal-baħar f'dawk l-inħawi u li kawża ta' hekk kien qiegħed ikun ta' perikolu għall-ħaddieħor. Pace Debono intalab ukoll sabiex jipprovdi il-liċenzja

nawtika tiegħu lill-Uffiċjali tal-Infurzar fejn irriżulta li l-liċenzja li ġiet hekk fornuta lil dawn tal-aħħar kienet liċenzja internazzjonali u ma kinetx kwindi dik maħruġa minn Transport Malta.

31. Minn hemmhekk, Pace Debono kien infurmat li kienu sejrin joħorġu akkużi fil-konfront tiegħu b'rabta ma' dan l-inċident u fil-fatt hekk tressaq quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar it-3 ta' Lulju 2019.

Ikkunsidrat

Analiżi tal-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li fuqhom dik il-Qorti sabet lill-appellant ħati tal-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu meritu tal-ewwel aggravju tal-appellant.

32. L-appellant jikkontesta d-deċiżjoni ta' sejbien tal-ħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) għar-raġuni li din kienet ibbażata fuq l-opinjoni tal-uffiċjali tal-infurzar u mhux ta' esperti maħtura ai termini tal-Artikolu 650(1) tal-Kodiċi Kriminali liema xhieda taw biss l-opinjoni tagħhom għal dak li jirrigwarda l-kejl tal-veloċita' li biha kienet qiegħda tinstaq id-dgħajsa tiegħu. Għaldaqstant, l-appellant jikkontendi li x-xhieda tal-Prosekuzzjoni kienet xhieda *ex parte* u bħala tali l-opinjonijiet tagħhom fuq materja ta' veloċita' kellha tkun meqjusa inammissibbli mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta).

33. Illi permezz tal-Artikolu 650(1) tal-Kodiċi Kriminali, il-Qrati ta' Ġustizzja Kriminali jistgħu jirrikorru għall-opinjoni esperta ta' periti tekniċi fejn is-soluzzjoni ta' vertenza tkun teħtieġ ħila jew sengħa speċjali. Dan huwa hekk meta l-każ ikun jirrikjedi analiżi approfondita ta' fatturi tekniċi u xjentifiċi bħalma hu l-kejl ta' xi kwantita' ta' droga misjuba u d-determinazzjoni tan-natura ta' din is-sustanza jew l-istħarriġ ta' apparat informatiku jew xi kejl matematiku, fost oħrajn. F'dan il-każ, ix-xhud nonche espert, ma jitpoġġiex fuq l-istess binarju ta' xhud ordinarju għaliex il-Liġi tippermettilu anki li jesprimi l-opinjoni tiegħu u dik l-opinjoni tkun hekk ammissibbli bħala prova kontra jew favur l-akkużat. Il-Qorti tista' mbagħad jew tagħmel tagħha dawn il-konklużjonijiet tal-perizja jew inkella tiddipartixxi minnhom kemm -il darba dawn ikunu kontra l-persważjoni tagħha u dan ai termini tal-Artikolu 656 tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta. Biss, il-poter li għandha l-Qorti li ma tintrabatx mal-konklużjonijiet tekniċi mhux assolut u ma jistax jiġi eżerċitat arbitrarjament imma jrid isegwi

ċerta loġika oltre għall-fatt li din id-deċiżjoni trid tkun ibbażata fuq motivazzjonijiet validi. Dan il-kunċett ġie ribadit fil-kawża **Ir-Repubbblika ta' Malta vs. Charles Steven Muscat** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar it-8 ta' Ġunju 2006 : -

> irid jigi notat ukoll illi skond l-artikolu 656 tal-Kap. 9: "Min ghandu jiddeciedi mhux marbut li joqghod ghall-fehma tal-periti kontra l-perswazjoni tieghu." L-ewwel Qorti kienet korretta meta qalet illi f'dan il-kaz din ir-regola kienet tassumi importanza partikolari peress illi certi linji difensjonali kienu jiddependu minn jekk il-gurati jaccettawx jew le, b'mod partikolari, il-konkluzjonijiet ta' Dr. Spiteri. Jigifieri l-Qorti kienet qed taghmel il-posizzjoni fil-ligi cara lill-gurati, filwaqt li spjegatilhom li "kontra l- perswazjoni" taghhom ma kienx ifisser "kontra l-kapricc ta' mohhkom" izda ghal raguni valida legalment.

34. Issa, a contrario sensu, f'kawża fejn il-kwistjoni prinċipali tkun waħda li ma teħtieġx xjenza jew ħila speċjali, il-Qorti xorta waħda tista' tasal għall-konklużjonijiet tagħha billi - jekk jidhrilha li għandha tagħmel hekk - tistrieħ fuq dik ix-xhieda ta' persuni li għad li ma jkunux esperti fis-sens tal-Artikolu 650(1) tal-Kodiċi Kriminali, xorta waħda tkun hekk vestita fihom bil-Liġi kompetenza speċjali bħalma hi kwindi dik tal-uffiċjali tal-infurzar taħt il-Leġislazzjoni Sussidjarja 499.52, Regolamenti dwar Bastimenti Żgħar.

35. B'rabta ma' dan, din il-Qorti tagħmel referenza għar-regolamet numru 45 sub-inċiż 2 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 499.52, u tqis li hija l-Liġi stess li tagħti s-setgħa lill-uffiċjali tal-infurzar li jkunu qiegħdin jesegwixxu l-kompetenza tagħhom fil-limiti tal-imsemmija liġi, li jwaqqfu lill-bastiment li **fil-fehma tagħhom** ikun wettaq reat. Hija l-Liġi stess li tagħti piż lil 'fehma' tal-uffiċjali tal-infurzar b'mod tali allura li **t-test** ta' jekk opra tal-baħar tkunx aġixxiet bi ksur tal-Liġi jiddependi ukoll minn dawk l-osservazzjonijiet li dan ikun għamel waqt il-qadi tal-funzjonijiet tiegħu skont il-Liġi.

36. Dan ikun neċessarjament ifisser li fejn il-kawża tkun tirrigwarda materja li uffiċjal tal-infurzar huwa kompetenti li jixhed dwarha għaliex taqa' fil-limiti tal-kompetenza tiegħu, allura ma jkunx jeħtieġ li l-kelma tiegħu tiġi investigata ulterjorment minn espert tekniku mqabbad fit-termini tal-Artikolu 650(1) tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta. Dan kien hekk ritenut mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża **Il-Pulizija vs. Benjamin Muscat** deċiża nhar is-17 ta' Ottubru 2013 :-

> Bhala xhieda dina hija accettabli u ma tistax titqies bhala opinjoni la gejja minn Enforcement Officer illi huwa mpjegat u nkarigat sabiex jassigura illi l-limiti tal-velocita jkunu rispettati fi kwalunkwe hin madwar ix-xtajta ta' Malta.

> Kemm pero’ wiehed jista joqghod fuq xhieda bhal din meta l-velocitajiet ikunu marginali u jistghu facilment ma jkunux eccessivi l-Qorti ma jidrilhiex illi f’dawn ic-cirkostanzi wiehed jista’ jasal ghal konvinciment morali dwar htija ta’ persuna.

37. F’din il-kawża il-Qorti tinnota li affarijiet l-Uffiċjali tal-Infurzar – tliet f’dan il-każ u mhux wieħed – kienu tal-fehma li l-appellant kien qiegħed għaddej b’veloċita li taqbeż l-għaxar nodi. Bħala fatt dawn l-Uffiċjali bħala parti integrali mill-mansjoni tagħhom stess u li hija vestita lilhom bis-saħħa tal-Liġi, jistgħu jixhdu dwar il-fatt jekk persuna tkunx qegħda ssuq bastiment żgħir b’veloċita ta’ għaxar nodi aktar jew anqas. Għalkemm ebda wieħed minn dawn ix-xhieda ma kellu strument li jaqra’ l-veloċita li biha l-bastiment żgħir kien qiegħed jinstaq, setgħu jaraw li dan kien qiegħed isuq b’veloċita għolja – żgur għola minn għaxar nodi. Għal min huwa midħla tal-arti/xjenza tan-navigazzjoni dan il-fatt huwa relattivament faċli li jiddeċifrah, in kwantu huwa limitu ta’ veloċita li huwa relattivament baxx. Il-fatt fih innifsu jekk bastiment żgħir ikunx qiegħed jiġi misjuq b’veloċita għolja jew veloċita baxxa wkoll huwa kwistjoni ta’ fatt. U anke persuna li mhix midħla tan-navigazzjoni marittima tista’ tinduna meta bastiment żgħir ikun qiegħed għaddej b’veloċita baxxa jew veloċita għoja. Naturalment hemm il-kwistjoni ta’ kemm tkun dik il-veloċita fiċ-ċirkostanzi partikolari. Fil-kawża Muscat aktar il-fuq imsemmija din il-Qorti diversament preseduta espremiet it-tħassib tagħha kemm wieħed ikun jista’ joqgħod fuq ix-xiehda ta’ xhud fuq il-veloċita li biha bastiment żgħir ikun qiegħed jiġi misjuq meta l-veloċitajiet ikunu marġinali u fejn dawn ma jkunux eċċessivi. Huwa minnu li meta l-veloċita li biha l-bastiment żgħir ikun qiegħed jiġi navigat tkun waħda li toqrob lejn il-limitu tal-għaxar nodi, ikun diffiċli li, fuq għajnejn persuna, anke jekk Uffiċjal tal-Infurzar, ikun jista’ jingħad bi preċiżjoni matematika kemm verament tkun il-veloċita li biha l-bastiment ikun qiegħed jiġi misjuq. Għalhekk dan huwa wkoll fattur li jrid jittieħed in konsiderazzjoni.

38. In linea kwindi mal-insenjament tal-kawża appena ċitata, meta Uffiċjal tal-Infurzar jikkonstata bis-sensi tiegħu xi fatturi fil-waqt li jkun qiegħed jaqdi l-funzjonijiet uffiċjali tiegħu ta’ infurzar, il-fehma tiegħu għandha tingħata piż, in kwantu hija l-Liġi stess li tagħti piż lil fehma ta’ dan l-Uffiċjal fir-rigward ta’ jekk ikunx ġie kommess reat kriminali. Dawk il-konstatazzjonijiet ta’ fatt li jagħmel l-Uffiċjal tal-Infurzar għandhom jitqiesu bħala prova ammissibbli favur jew kontra l-imputat. Dawn il-konstatazzjonijiet imbagħad iridu jiġu wkoll analizzati fl-isfond ta’ ċirkostanzi l-oħra li jkunu jinsabu fuq il-post.

F'dan il-każ it-tliet Uffiċjali tal-Infurzar qablu li l-veloċita li biha kien qiegħed jinnaviga l-appellant kienet aktar minn għaxar nodi; iżda mhux marġinalment aktar minn għaxar nodi. Kienet veloċita li kienet konsiderevolment għola minn għaxar nodi. Dan anke jirriżulta minn dak li stqarr PC16 Emmanuel Zammit li l-veloċita li biha kien qiegħed jinnaviga l-appellant kienet għola minn tnax il-nod. Din il-konklużjoni wasal għaliha minn konstatazzjoni ta' fatt ieħor magħmul minnu u ċjoe li huwa kellu esperjenza ta' navigar b'mutur Suzuki 250. Jaf kif jitħaddem għax jaħdem bih tlettax il-siegħa kuljum bħala Uffiċjal tal-Infurzar. Jaf ukoll x'ħoss jipproduċi dan il-mutur, in kwantu huwa fatt elementari li dak it-tip ta' mutur b'saħtu jipproduċi wkoll ħoss meta jkun qiegħed jitħaddem. Dan ix-xhud qal li l-ħoss tal-mutur Suzuki 250 li kien qiegħed isuq l-appellant kien minnu nnifsu diġa juri li kien żgur qiegħed isuq **<u>b'aktar</u>** minn tnax il-nod. Ir-raġuni hija li dan ix-xhud kien jaf ukoll x'ħoss jipproduċi dak it-tip, marka u saħħa ta' mutur meta jkun qed jinstaq bi tnax il-nod jew iżjed.

39. PC 1380 Edward Xuereb, PC 572 Antoine D'amato u PC 16 Emanuel Zammit ilkoll qablu fil-verżjonijiet li taw ta' kif waqt li kienu fuq ronda fl-inħawi ta' San Pawl il-Baħar, opra tal-baħar ġibdtilhom l-attenzjoni għaliex kienet qiegħda tinstaq b'veloċita' eċċessiva. Għad li lkoll qalu kif ma kellhomx apparat sabiex ikejlu din il-veloċita, din il-Qorti tqis li l-fatt li d-dgħajsa misjuqa mill-appellant ġibdtilhom l-attenzjoni tagħom huwa fattur indikattiv ta' veloċita 'il fuq mil-limitu preskritt. Il-kwistjoni kollha kemm effettivament din il-veloċita' kinetx marġinalment eċċessiva jew manifestament eċċessiva b'mod tali li allura din il-Qorti tista' tistrieħ fuq il-verżjoni tal-uffiċjali tal-infurzar meta dawn sostnew li din kienet teċċedi l-għaxar nodi. U kif diġa ntqal iktar 'il fuq, din il-Qorti qieset kif l-Uffiċjali tal-Infurzar, oltre għall-insistenza tagħhom li l-appellant kien qiegħed isuq b'veloċita' eċċessiva, taw anki diversi indizji li fil-fehma ta' din il-Qorti, bħal Qorti tal-Maġistrati (Malta) qabilha, servew sabiex isaħħu din il-verżjoni tagħhom. F'paġna 11 tal-affidavit tiegħu, PC 16 Emanuel Zammit xehed kif id-dgħajsa misjuqa mill-appellant għamlet rima kbira u anki kif intqal, li l-mutur kien jinstema' jagħmel ħoss qawwi liema ħoss il-mutur ta' dgħajsa jagħmlu biss meta din tkun qiegħda tiġi misjuqa b'veloċita aċċellerata. Fix-xhieda tiegħu in kontro-eżami f'paġna 28 jikkjarifika din l-osservazzjoni tiegħu u b'mod konċiż u inekwivokabbli jgħid is-segwenti : -

> Apparti minn hekk mutur Two Fity Suzuki aħna naħdmu bih kuljum, tlettax-il siegħa fis-sajf nafu l-ħoss tiegħu li kieku kien għaddej sa Twelve Knots u apparti minn hekk għamel rima kbira dan, **b'hekk waqqafnieh.**[11]

[11] Enfasi ta' din il-Qorti.

40. Anki PC 572 Antoine D'amato kien konvint mill-osservazzjoni tiegħu li l-bastiment żgħir misjuq mill-appellant kien għaddej b'veloċita' manifestament eċċessiva u jispjega kif il-fehma tiegħu kienet imsaħħa minn numru ta' indizji li fiċ-ċirkostanzi ma kienu jħallu l-ebda dubju li l-appellant kien qiegħed isuq id-dgħajsa bi ksur lampanti tal-Liġi. Hekk qal f'paġna 26 tax-xhieda tiegħu:-

> Strumenti biex inkejluhom aħna ma għandniex pero through l-esperjenza li ġġib maż-żmien ħa nagħlaq disa' snin fuq il-baħar fis-sajf tinduna meta dgħajsa tkun qed taqbeż it-ten knots minħabba li tkun **planjata sewwa, aħna nnutajna rima warajh u kellna nżidu l-veloċita' biex nilħquh...**[12]

41. In kontro-eżami PC 1380 Edward Xuereb għal darba oħra bħal kollegi tiegħu jikkonferma li anki mir-rima li bdiet tħalli warajha d-dgħajsa misjuqa mill-appellant setgħu jiddeduċu l-veloċita' kbira li kien għaddej isuq biha dan tal-aħħar. Anki hu jsemmi kif sabuha diffiċli biex jilħquh bid-dgħajsa tagħhom u dan minħabba l-veloċita' li kien għaddej biha.

42. It-tip ta' rima li bastiment żgħir iħalli warajh, il-ħoss speċifiku tal-magna tiegħu, il-movimenti li tkun qiegħed jagħmel bastiment żgħir bħal meta jipplana, nonche l-veloċita tal-bastiment żgħir innifsu, huma kollha konstatazzjonijiet ta' fatt u indizji li l-Uffiċjali tal-Infurzar jistgħu jixhdu dwarhom u li minnhom jistgħu fil-fehma tagħhom jiġdbu konklużjonijiet jekk persuna tkunx wetqet reat kontra r-regolament o meno u huma wkoll fatti li dwarhom jistgħu jixhdu f'Qorti ta' Ġustizzja Kriminali. Kemm dawn il-fatturi kollha jnisslu s-sens ta' konvinċiment morali fil-Ġudikant jekk operatur ta' bastiment żgħir ikunx qabeż il-limiti regolamentari o meno hija imbagħad kwistjoni li tvarja minn każ għal każ. Il-veloċita f'dan il-każ ġiet pruvata li ma kienetx marġinalment iżjed minn dik regolamentari fis-sens li l-evidenza diretta u ċirkostanzjali turi li l-appellant kien qiegħed isuq b'veloċita għola minn dik regolamentari għal dak il-post li kien qiegħed jinnaviga l-bastiment żgħir tiegħu fih.

43. Għax anke l-post fejn tkun qegħda tiġi navigata imbarkazzjoni huwa importanti f'dan il-kuntest. Għal dak li jirrigwarda d-distanza mill-kosta ta' fejn kienet qiegħda tinstaq id-dgħajsa mill-appellant, l-Uffiċjali tal-Infurzar ilkoll ikkonfermaw li din kienet qiegħda tinstaq 'il ġewwa minn mitejn metru 'l bogħod minn l-eqreb xtajta. Din il-Qorti tosserva kif għal darba oħra l-Uffiċjali tal-Infurzar ma kejlux din id-distanza. Issa, kif diġa ntqal aktar 'il fuq, din il-Qorti, tagħti piż lil dawk

[12] Enfasi ta' din il-Qorti.

l-osservazzjonijiet li jagħmlu l-Uffiċjali tal-Infurzar bil-funzjoni li jinterċettaw opri tal-baħar li jkunu qiegħdin jaġixxu kontra l-Liġi. Dawn l-Uffiċjali spjegaw ukoll x'esperjenza huma rawmu bħala Uffiċjali tal-Infurzar f'dan il-qasam marittimu. Din l-esperjenza wkoll tgħallem. Iżda meta tiġi biex tikkunsidra l-kwistjoni tad-distanza, din il-Qorti jidhrilha li anke persuna li ma tkunx Uffiċjal tal-Infurzar tista' tiddetermina, mill-esperjenza tagħha tal-ħajja jekk, bejn il-Ġżejjer hemmx aktar jew anqas minn mitejn metru! Ma għandekx bżonn tkun Uffiċjal tal-Inforzar jew perit biex tagħmel dak il-kalkolu in kwantu huwa kwistjoni ta' fatt li anke persuna ordinarja ta' intelligenza ordinarja tista' tasal għalih – aħseb u ara persuna li l-mestjier tagħha huwa dak li tissorvelja l-kosta, u li wkoll tkun midħla tal-post fejn seħħ dan il-każ.

44. Din il-Qorti taqbel mal-insenjament ta' din il-Qorti diversament presjeduta fil-kawża **Muscat** u tilqa' x-xiehda tal-Uffiċjali tal-Infurzar f'dan il-każ fir-rigward tal-fatti konstati minnhom li jwasluhom jikkonkludu li l-appellant kien qiegħed isuq il-bastiment żgħir tiegħu b'veloċita għola minn għaxar nodi f'distanza t'anqas minn mitejn metru mill-kosta roċċuża. Dan ukoll wara li qieset li PC 16 Emanuel Zammit, b'konvinzjoni jixhed f'paġna 28, li fil-post fejn raw lid-dgħajsa tinstaq mill-appellant lanqas hemm mitejn metru iżda madwar tnejn u tmenin metru biss. Meta mbagħad kien mistoqsi mill-avukat difensur dwar kif wasal għal dan il-kej, huwa reġa għal darba oħra kkonferma li anki jekk tkejjel bil-Google Maps, kien jagħtik dak il-valur. Din ix-xhieda ta' PC 16 Emanuel Zammit, fil-fehma ta' din il-Qorti hija indikazzjoni ċara li dan ix-xhud kien qiegħed jitkellem mhux biss bl-esperjenza iżda kien ukoll infurmat u istruwit fuq dak li kien qiegħed jistqarr u li dak li xehed huwa fatt li jista' jiġi konstatat mhux biss minnu bħala Uffiċjal tal-Infurzar iżda minn kull persuna ordinarja oħra li taf il-post u li għandha esperjena tal-ħajja.

45. Magħmula dawn il-kunsiderazzjonijiet, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-appellant għall-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu.

Analiżi tal-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li fuqhom dik il-Qorti sabet lill-appellant ħati tat-tieni imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu meritu tal-ewwel aggravju tal-appellant.

46. L-appellant jargumenta wkoll illi l-Prosekuzzjoni ma rnexxilhiex tipprova li s-sewqan tiegħu kien ta' xi perikolu għall-ħajja ta'

ħaddieħor u dan b'referenza għas-sejbien tal-ħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) għat-tieni imputazzjoni. Ir-Regolament numru 26 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 499.52, Regolamenti dwar Bastimenti Żgħar jaqra bil-mod segwenti : -

> Bla ħsara għal kull disposizzjoni oħra ta' dawn ir-regolamenti, ebda persuna m'għandha ssuq, tħalli jew tippermetti li jinsaq kwalunkwe bastiment żgħir li jaħdem bil-mutur b'veloċità li, fiċ-ċirkostanzi partikolari, x'aktarx ikun ta' periklu għall-ħajja jewjista' jikkaġuna korriment jew iwassal għal xi kolliżjoni.

47. Din il-Qorti mill-ewwel tirrileva li filwaqt li għall-sejbien ta' ħtija fl-imputat appellant għall-ewwel imputazzjoni l-Prosekuzzjoni kienet teħtieġ li tipprova li l-opra tal-baħar misjuqa mill-appellant kienet qiegħda tinstaq b'veloċita' li tissupera l-għaxar mili nawtiċi, ai fini ta' sejbien ta' ħtija taħt ir-Regolament numru 26, dan mhux meħtieġ. Dan ifisser li dak li l-Leġislatur qiegħed ifittex li jipprojbixxi hija sitwazzjoni ta' fejn il-mod ta' kif tkun qiegħda tinstaq opra tal-baħar ikun ta' perikolu għall-ħaddieħor u dan indipendentement minn xi tkun il-veloċita' li tkun qiegħda tinstaq biha d-dgħajsa. Għaldaqstant, dak li din il-Qorti trid tistabbilixxi huwa jekk mill-provi prodotti, setgħetx il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) tikkonkludi li l-appellant kien qiegħed isuq id-dgħajsa b'mod perikoluż.

48. Issa kif jemerġi mix-xhieda ta' PC 572 Antoine D'amato, id-dgħajsa tal-appellant kienet planata sew, oltre għall-fatt li kienet qiegħda tikkreja rima kbira. F'dawn iċ-ċirkostanzi, u ċjoe' nhar ta' Ħadd għall-ħabta tal-ħin ta' nofs in-nhar fl-eqqel tas-Sajf f'Lulju, l-appellant kien qiegħed isuq il-bastiment żgħir tiegħu fi zona ta' bejn il-Gżejjer li huwa spazju relattivament ristrett, in kwantu hemmhekk hemm ukoll sikka fuq naħa u l-blat fuq l-oħra, nonche l-fatt li f'dak iż-żmien u f'dak il-ħin huwa magħruf li f'dak il-post inkluż fil-bajja fil-qarib ta' fejn kienet qiegħda tinstaq id-dgħajsa, jkun hemm in-nies u dgħajjes oħra. Dan jispjega wkoll il-preżenza tal-Uffiċjali tal-Infurzar li fis-Sjuf ikunu xogħol f'dawk il-bajjiet l-iktar frewentati minn ghawwiema u dgħajjes. U l-fatt li f'distanza ta' madwar tnejn u tmenin metru kien hemm anki swimmers zone jikkonfermah PC 16 Emanuel Zammit fix-xhieda tiegħu f'paġna 28.

49. F'dawn iċ-ċirkostanzi, din il-Qorti, bħal Qorti tal-Maġistrati (Malta) qabilha tqis li sewqan bħal dak li bih kienet qiegħda tinstaq id-dgħajsa tal-appellant kien kjarament potenzjalment perikoluż għall-ħajja ta' ħaddieħor u seta' anki jikkaġuna korriment jew iwassal għal xi kolliżjoni jew inċident ieħor.

50. Għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-appellant għar-reat ipotizzat fit-tieni imputazzjoni.

Ikkunsidrat

Kunsiderazzjonijiet dwar il-Piena

51. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005 :

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."[2]
> This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

52. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell **Kandemir** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli :

a. għall-offiża in kwistjoni u
b. għaċ-ċirkostanzi tal-ħati

u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti :

> 8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

53. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza **Butler** tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

54. Mistqarra dawn il-prinċipji, din il-Qorti tqis kif il-piena ta' multa ta' sitt mitt Ewro imposta mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) tirrientra fil-parametri legali preskritti fit-Tieni Kolonna tat-Tielet Skeda tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 499.52 liema skeda tippreskrivi preċiżament li f'każ ta' sewqan ta' dgħajsa b'veloċita' eċċessiva 'l ġewwa minn mitejn metru, il-multa għandha tkun dik ta' Ewro 600. Il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kienet korretta wkoll fl-applikazzjoni tar-Regolament numru 47 tal-imsemmija leġislazzjonu sussidjarja in kwantu għall-ewwel infrazzjoni, il-Liġi tippreskrivi skwalifika ta' tnax -il xahar mid-data ta' meta jkun ġie misjub ħati l-imputat.

Deċide

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef